

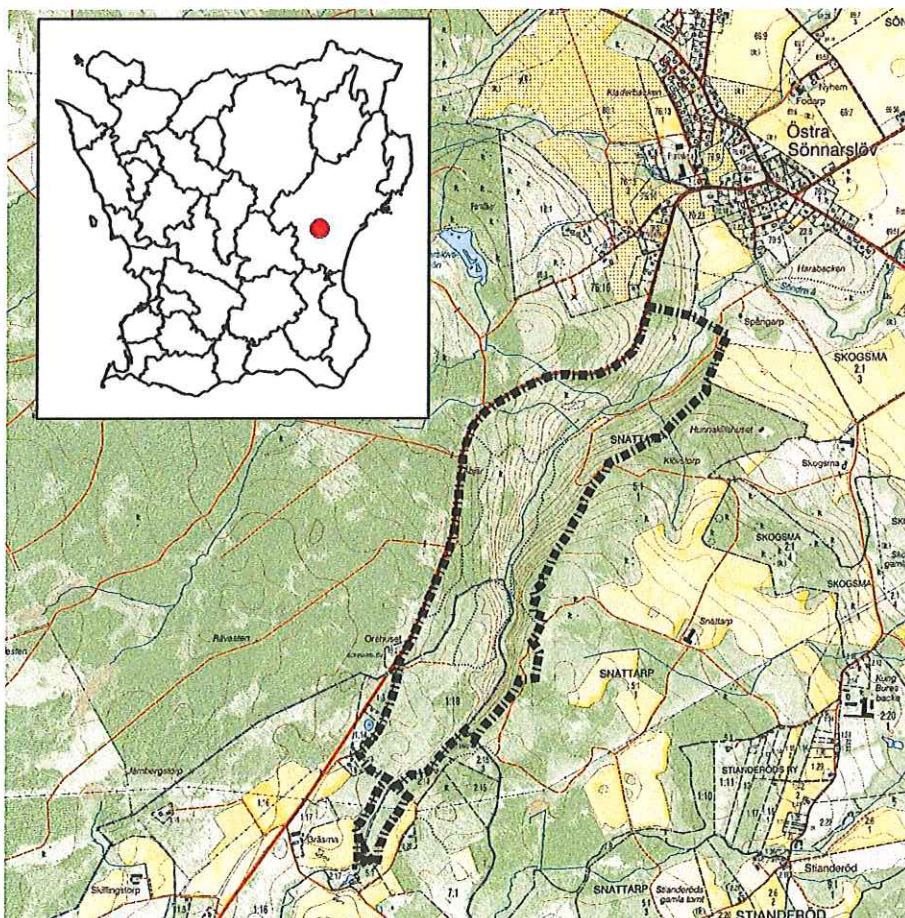
Bildande av naturreservatet Åbjär i Kristianstad kommun

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808) förklarar länsstyrelsen det område som avgränsats på bifogad karta (bilaga 1) som naturreservat.

Naturreservatets gränser ska märkas ut i fält enligt Naturvårdsverkets anvisningar.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

Naturreservatet Åbjär

Uppgifter om naturreservatet

Namn

Åbjär

Län

Skåne

Kommun

Kristianstad

Natura 2000 ID

SE0420204

DOS-ID

1001516

Skyddsform

Naturreservat

Gränser

Området begränsas av mitten av svart punktstreckad linje på till detta beslut bifogad karta (bilaga 1)

Fastigheter

Del av Snattarp 5:1, del av Gräsma 7:1
Gräsma 1:18

Markägarkategori

Staten, enskild

Läge

2 km SV om Östra Sönnarslöv

Kartblad

Topografiska kartan: 02DNO
Ekonomiska kartan: 02D8h och 02D9h

Koordinat centralpunkt

x: 1387045 y: 6194947 (SWEREF99)

Naturgeografisk region

Nordöstkånes barrskogslandskap

Förvaltare

Länsstyrelsen i Skåne län

Areal

93 ha, vattendraget utgör 0,8 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- långsiktigt bevara och utveckla biotoper för att bevara den biologiska mångfalden, framförallt nationellt rödlistade arter,
- långsiktigt bevara och utveckla en flerskiktad löv- och ädellövskog i varierande ålderssammansättning och att säkerställa kontinuiteten av gamla träd och död ved i reservatet,
- skydda Natura 2000 livsmiljötyper och arter, som av regeringen har rapporterats förekomma i enlighet med Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (art- och habitatdirektivet),
- långsiktigt skydda Mjöån som är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vatten av Naturvårdsverket i enlighet med intentionerna inom miljö kvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag",
- bevara områdets hydrologi samt åns naturliga flöde och strömförhållande för att gynna en artrik och naturligt anpassad flora och fauna,
- tillgodose allmänhetens behov av rekreation genom att bevara och tillgängliggöra ett värdefullt naturområde.

Syftet ska uppnås genom att:

- skogen till största delen lämnas till naturlig intern dynamik,
- all ved från lövträd lämnas kvar i området,
- vid behov säkerställa kontinuiteten av död ved genom att fälla/skada träd,
- beskuggningen av ån bibehålls,
- för området främmande arter ska bekämpas,
- nya kunskaper om hotade arter och naturtyper beaktas i den löpande skötseln av naturreservatet.

Beskrivning av området

Landskap och geovetenskapliga bevarandevärden

Åbjär utgörs av en bäckravin på Linderödsåsens nordsluttning. Bergarten i området består av ortognejs och gnejs och jordarten består av morän. Mjöån har sin upprinnelse uppe på Linderödsåsens rygg i området kring Fjällmossen, varifrån den rinner vidare mot nordost. I början rinner ån genom jordbruks och skogsbyggd för att sedan rinna brant genom Åbjär. Därefter ringlar sig ån vidare genom ett flackt landskap dominerat av jordbruk innan den rinner ut i Helge å. Från källan till sammanflödet med Helge å har Mjöån fått behålla det mesta av sitt ringlande lopp. Upp till $\frac{3}{4}$ delar av åns huvudfåra är fortfarande naturlig eller endast försiktigt rensad.

Markanvändning och kulturhistoriska bevarandevärden

Åbjär låg på gränsen mellan skogsbygd och risbygd under 1700-talet. Skogsbygden grundade sin försörjning på skogen. Pengar till skatt, utsäde och andra produkter erhöles genom försäljning av skogsprodukter såsom virke, ris, träkol, tjära, träslöjd m.m. I risbygden var betesmarkerna som störst och deras huvudnäring utgjordes varken av skog eller spannmål, utan av boskapsskötsel.

På den skånska rekognosceringskartan från 1812-1820 ser man att en del lövskog växte på åsen och vid vattendraget i norr fanns våtmarker. På generalstabskartan från 1862-1865 kan man se att i mitten av reservatsområdet har ån varit uppdämd och bildat en uppskattningsvis 200 meter lång sjö.

På den gamla ekonomiska kartan från 1930 ser man att nästan hela området var täckt med skog, främst lövskog men att det fanns en del barrskog i norra delen. I mitten av området fanns några åkerstycken, de är idag planterade med löv, bl.a. ek. Ån gjorde på 1930-talet en del extra bågar jämfört med i dag. På kartan benämns området som Åbjär. En liten bit i norr var betesmark i början av 1900-talet och i angränsande område (utanför Natura 2000-området) fanns ängsmark. Även under senare tid har det funnits en del granplanteringar men mycket har tagits bort för att lämna plats till små gläntor. Några större granplanteringar och en mindre lärkplantering finns fortfarande.

Det finns fornlämningar från stenåldern och framåt inom området bestående av fossil åker och gravhögar. I södra delen finns det en fossil åker som är cirka 450 x 100-200 meter stor. Den består av röjda markytor med cirka 50 röjningsrösen. Dessa rösen är upp till 5 meter i diameter och 0,5 meter höga. Det finns ett gravfält i norra delen som är 30 x 100 m med 5 stycken gravhögar på upp till 12 m i diameter från stenåldern till

järnåldern. Här finns även gravar i form av stensättningar spridda inom området från bronsåldern och järnåldern. Det finns fynd av en fossil åker inom norra delen av reservatet, också med cirka 50 stenrösen från röjning av marken för att kunna odla. Området kring reservatet är rikt på fornlämningar av framförallt stensättningar.

Biologiska bevarandevärden

En stor del av området utgörs av näringsfattig bokskog. Åldern på bokskogen varierar där medelåldern på de olika bestånden är 75-125 år. Träden som växer i branterna ner mot ån är äldst. Inom vissa delar av beståndet är skogen flerskiktad. Bitvis är terrängen mycket blockrik och i södra delen av området finns det också en del bergsbranter. Det mesta av den döda veden som finns i skogen finner man närmast ån i form av fallna träd, torrakor, grov död ved, träd med döda delar och hålträd med mulm. Större delen av reservatsområdet ingår i Natura 2000 området SE 0420204

Nere vid ån är klimatet fuktigt vilket gör att det växer mycket mossor och lavar på träd och block. Lunglav NT¹, rosa lundlav NT, bokkantlav NT, bokvårtlav NT, *Porella sp* S, platt fjädermossa S och stor knopplav S är exempel på arter som trivs här. Svamparna som finns här utgörs bl.a. av igelkottsröksvamp S, kortfotkremla NT, fjällsopp S, koralltaggsvamp NT och cinnoberspindling NT. Enstaka exemplar av avenbok, ask VU, gran, ek, lind, hassel och björk finns i bokbeståndet. I bokskogens plana ytor uppe på åsen finner man en hel del gläntor där det i vissa fall tidigare funnits några mindre granbestånd. De delar av beståndet där träden är yngre och innehållet av död ved mindre anses ändå ha en god utvecklingspotential för att nå en gynnsam bevarandestatus på sikt. Den döda veden i området utgör i genomsnitt 5-15 m³/ha vilket anses vara måttligt. Senvuxna träd finns det en del av men det bedöms att det bara finns några enstaka exemplar av grova träd i området (ca 2/ha). Branterna har en struktur och artrikedom som gör att det branta området anses vara i fullgod bevarandestatus. Fältskiktet är sparsamt och utgörs i huvudsak av bl.a. av lundslok, bergslok, myskmadra och majbräken. I närheten av grov död ved med vitröta kan man finna den rödlistade, starkt hotade ÅGP arten röd ögonknäppare (*Denticollis rubens*) EN.

¹ Hotkategorier enligt fastställd svensk rödlista av ArtDatabanken från 2010. Hotkategorierna är: NT=missgynnad, VU=sårbar, EN=starkt hotad, CR=akut hotad, RE=försvunnen och DD=kunskapsbrist, LC= Rödlistade 2005, numera livskraftiga populationer; S= Signalart, indikation på skyddsvärd skog (skogsstyrelsen); ÅGP= ingår i en åtgärdsprogram för hotade arter.

Näringsrik bokskog finns på några mindre partier och den är av varierande ålder men är enskiktad. Tillgången på död ved i form av torrakor, grov död ved, hålträd med mulm och grova döda delar är varierande. Några enstaka grova träd förekommer där vissa är vidkroniga. En mindre mängd gamla senvuxna träd förekommer också här och liksom i den näringsfattiga bokskogen är skogen här blockrik med bergsbranter. Fältskiktet utgörs här av skogsbingel, lundslok, myskmadra, gulplister, majbräken och storrams. På träd och block finns det mossor och lavar som stubbspretmossa, trubbfjädermossa, platt fjädermossa, vågig sidenmossa, klippfrullania, havstulpanlav och savlundlav. Här finns även träd som ask och avenbok.

Ett mindre parti lövsumpskog med al finns intill ån. Mossbildningen är tydlig där vattnet trycker fram. Här finner man bland annat bäckbräsmå, gullpudra, skärmstarr, strätta, majbräken, strutbräken, rutlungmossa och stor häxört. Det finns enstaka grova och gamla träd och måttligt med död ved. Mängden död ved i utvecklingsmarken är liten och träden är unga. I detta parti finns kal knipprot, lundelm, trolldruva och ramslök.

I den södra delen av området intill ån där marken planar ut och översvämningar uppstår finner man naturtypen svämmelövskogar. Busk och trädskiktet domineras av al, någon enstaka ask, rönn och hägg. Fältskiktet består av älgört, skogsbingel, stor revmossa, porellor, gulplister, röda vinbär, skiftlav och nejlikorot. I det här området finns det rikligt med död ved bestående av torrakor och ädelövskog med grova delar. Medelåldern hos boken är bara 50-75 år men anses ha en god utvecklingspotential för att nå en gynnsam bevarandestatus. Det finns en del gamla och en del vidkroniga träd.

Åns naturvärde är mycket högt, här finns bland annat öring, bäcknejonöga, lake, elritsa, tjockskalig målarmussla och ibland kungsfiskare. Lek och uppväxtområdet för öringen anses vara tämligen bra inom reservatsområdet. Söder om naturreservatet finns ett vandringshinder. Mjöån har inom reservatet fått behålla det mesta av sitt naturliga och ringlande lopp. Inom hela Natura 2000 området är vattnet strömmande. Mjöån har en mycket rik bottenfauna med ett flertal renavatten och syrekrävande arter. De rödlistade, nära hotade arterna *Rhithrogena germanica* NT (dagslända) *Osmyslus fulvicephalus* (vattenmyrslända) NT och *Odontocerum albicorne* NT (nattslända) har påträffats i området. Även de ovanliga arterna *Dinocras cephalotes*, *Nemoura flexuosa*, *Capnia bifrons* (bäcksländor), *Philopotamus montanus* (nattslända) och *Ephemerella ignita* (dagslända) har påträffats i området. Livsmiljöerna har påverkats negativt på grund av dikning, rensning och markavvattnning men den ekologiska statusen är

ändå god. Övergödning med kväve och fosfor förekommer till en del och främmande arter som t.ex. vattenpest och signalkräfta har också påträffats.

Friluftsliv och tillgänglighet

Besöksfrekvensen i området är förmodligen ganska låg trots dess stora natur- och upplevelsevärde. Det finns inte någon riktig parkeringsplats i eller intill området. Det finns dock några stigar i området och dessa följer till stor del åns sträckning. Där det inte finns stigar är det bitvis mycket svårframkomligt. En utökning av vandringsleder och anläggning av en parkeringsplats i området hade troligen ökat besöksfrekvensen.

Skäl för beslutet

Naturreseptatet berörs av flera riksintressen, bland annat:

- Riksintresse för naturvård, N61 (3 kap. 6§ Miljöbalken)
- Natura 2000, SCI SE0420204

Planer och program:

- Biotoper som har pekats ut som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen
- Biotoper som har pekats ut som "naturvärde" av Skogsstyrelsen
- Natur och kulturmiljöprogram för Kristianstads län
- Nationellt särskilt värdefullt vatten
- Värdestrakt i regional strategi för formellt skydd av skog i Skåne län

Områdets natur- och kulturvärden bör ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreseptat. Trakten har en lång, obruten historia avseende ägoförhållanden som bidrar till de höga mark- och kulturhistoriska värdena.

Området är av stor natur- och kulturhistorisk betydelse främst genom att det innehåller en unik flora och fauna och goda livsmiljöer för utrotningshotade växter och djur. Området ska skyddas från exploatering som kan inverka negativt på natur och kulturvärden. Ett långsiktigt bevarande av varierande naturtyper kan bidra till att nå såväl regionala som nationella miljömål.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att långsiktigt bevara biologisk mångfald och att vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturreseptat.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan

FÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att:**

1. uppföra byggnad eller annan anläggning,
2. dra fram mark- eller luftledning,
3. utföra rensningar i vattendraget,
4. vidta åtgärder som grumlar eller förorenar vattendraget,
5. vidta åtgärder som förändrar områdets topografi, hydrologi och ytförhållanden eller landskapets allmänna karaktär som att spränga, borra, gräva, schakta, muddra, tippa, utfylla eller på annat sätt förstöra eller skada fast naturföremål eller ytbildning,
6. avverka buskar och träd eller bortföra död ved,
7. anlägga vilthägn,
8. anordna upplag,
9. använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller tillföra gödselmedel eller jordförbättringsmedel,
10. plantera eller så träd, buskar eller andra växter,
11. anordna camping eller uppställningsplats för husvagn, campingbil eller liknande,
12. sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, inskrift, snitsel eller därmed jämförlig anordning med undantag för gränsmarkeringar, reservatsskyltar,
13. inplantera för området främmande växt- eller djurarter,

14. utfodra vilt,

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av, skyltning till och upplysning om reservatet,
2. skötsel av mark innefattande naturvårdsåtgärder (avveckling av barrträd, skapa död ved, skada träd, vid behov plantering av ädellövträd, vid behov inhängning av begränsade områden i samband med ädellövföryngring/plantering),
3. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet,
4. uppföljning av områdets skötsel, miljöövervakning och Natura 2000.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas samt ordningen i övrigt inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att

1. spränga, gräva, borra, måla eller på annat sätt skada fast naturföremål eller ytbildning,
2. sätta upp tavla, plakat, affisch, skylt eller göra inskrift,
3. uppföra någon form av anläggning eller ställa upp för naturreservatet främmande föremål,
4. använda engångsgrill,
5. elda,

6. bortföra ved, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar,
7. framföra fordon på vägarna inom reservatet.

Vidare är det förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

8. samla in mossor, lavar, eller vedlevande svampar,
9. fånga och bortföra insekter eller andra djur med dödande fällor, eller på annat sätt skada djurlivet eller deras livsmiljöer.

Undantag från föreskrifter

Föreskrifterna under A och C utgör ej hinder för:

- åtgärder i samband med förvaltarens skötsel av området, dock får ved från lövträd ej lämna reservatet,
- förvaltarens anordnande av information,
- underhåll av befintliga vägar och anläggningar, exempelvis bron,
- drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar och anläggningar tillhörande kommunen, el-, energi- och teledistributör.

Från naturreservatsföreskrifterna gäller följande undantag:

- A1 gäller inte för mobila jakttorn,
- A8 gäller inte för tillfälligt upplag i samband med skötseln av reservatet,
- C2 gäller inte uppsättande av varningsskylt i samband med jakt,
- C7 gäller inte för markägare och förvaltare,
- C9 gäller inte för innehavare av jakträtten i samband med jakt.

Föreskrifterna gäller ej tjänstemän från Länsstyrelsen i samband med tillsyns- och förvaltningsuppdrag.

Länsstyrelsen får enligt 7 kap 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Upplysningar

Länsstyrelsen vill upplysa om att föreskrifterna under C gäller oberoende av om beslutet överklagas samt att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området, exempelvis:

- Fridlysningsbestämmelser. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap miljöbalken och artskyddsförordningen,
- 7 kap miljöbalken med bestämmelser om områden som omfattas av strandskydd (16 §),
- Terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med vissa förbud mot körning i terräng,
- 15 kap 31 § miljöbalken om förbud mot nedskräpning,
- Lokala och kommunala ordningsföreskrifter.

Ärendets handläggning

Naturvårdsverket har 1967 genom köp förvärvat en del av marken inom det föreslagna naturreservatet. Förhandlingar avslutade med övriga markägare inom det föreslagna området.

Under ärendets gång har internt samråd skett med följande enheter/avdelningar på Länsstyrelsen: Naturvårdsenheten och Miljö och vattenstrategiska enheten.

Kända sakägare och berörda myndigheter har förelagts att inkomma med synpunkter på förslaget till föreskrifter och skötselplan under perioden 16 september till 14 oktober 2011. Samtliga som yttrat sig har tillstyrkt förslaget om ett naturreservat. En mer detaljerad redovisning av synpunkter och Länsstyrelsens bemötande redovisas i bilaga 2.

Länsstyrelsen har genomfört en konsekvensutredning av ordningsföreskrifterna i enlighet med 4 § Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Länsstyrelsen gör bedömningen att påverkan på allmänhetens friluftsliv bedöms vara mycket begränsad. Ordningsföreskrifterna innebär inte att möjligheterna att utnyttja området, i enlighet med vad som annars gäller enligt allemansrätten allvarligt försvåras.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. framgår bland annat att en skötselplan skall fastställas vid bildande av ett naturreservat. Skötselplanen fastställs av länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet. Förvaltningen ska ske med insyn, delaktighet och i nära samråd med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

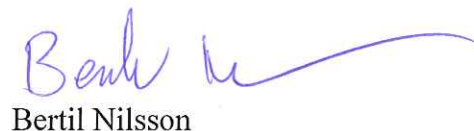
Naturreservatets gränser ska märkas ut enligt Naturvårdsverkets anvisningar

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga 5.

Detta beslut har fattats av länsöverdirektören Göran Enander. I den slutliga handläggningen har även deltagit miljödirektör Annelie Johansson, naturvårdsdirektör Per-Magnus Åhren, planhandläggare Hanne Haas, länsassessor Magnus Lindskog och naturvårdshandläggare Bertil Nilsson, föredragande.

Göran Enander

Bertil Nilsson

Bilagor

1. Karta med det föreslagna naturreservatets avgränsning
2. Remissammanställning med Länsstyrelsens bemötande
3. Avtal
4. Förteckning över fastigheter
5. Hur man överklagar
6. Sändlista

